

נר לשולחן שבת

פרשת נשא

גליון מס' 328

לקהל לומדי העלון:
בשבוע הבא
בשל חג השבועות,
בנראה יופיע העלון רק
במהדורה מקוונת

"וּכְתַב אֶת הָאֱלוֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בְּסֵפֶר וּמַחַה אֶל מִי הַמְרִים" (ה'כ"ט)

מעשה באשה שחלתה במחלת השחפת והיתה יורקת דם מפיה עד שהגיעה לשערי מוות. הלכו בני משפחתה הדואגים לאחד "אשר בשם צדיק יכונה". ציוה אותו הצדיק שסופר יכתוב מהדמ היוצא מפיה, שם ש-ד-י בכתב אשורית על מצחה...

כששמע על כך הגאון רבי שמואל שפירא, רבה של העיר זלוטשוב, בה גרה האשה הסתפק אם מותר לעשות כן, הרי השם הקדוש עתיד לבא לידי מחיקה, בזמן שהאשה תתרחץ.

הגאון רבי זאב לייטער פסק להתיר אם האיש המצווה מוחזק לתלמיד חכם וירא שמים. והסיבות להיתרו: השם אינו קדוש כיון שנכתב שלא במקומו, שלא על נייר וכדומה. וגרם מחיקה מותר.

וכן התיר בשו"ת "שער אפרים" (צ) – אמרו הרופאים לכתוב לחולה שיש בו סכנה קמיע על קלף ולא מצאו קלף אלא מספר תורה, מותר לחתוך ממנו ואפילו אם נמחקו כמה שמות, כדוד כשכרה השיטין.

ב"פתחי תשובה" תמה: ולעניות דעתי איני יודע מה מקום הספק בזה, שהרי אם הוא חולה שיש בו סכנה פשוט שמותר, ואם אין בו סכנה פשוט שאסור!?

ה"שדי חמד" הביא שאלה נוראה - ראובן שהיה בספינה וספר תורה עמו, ורדפו אחריהם שודדי ים והשיגום, ובאו לשלול שלל ולבוז בז, וידוע שאם הם יראו את ספר התורה ינהגו בו מנהג הפקר ובזיון, כי ערלי לב, אכזריים ורשעים גמורים הם.

האם מותר לו להשליך את ספר התורה לים בצנעה, שלא יתחלל שם שמים בפרהסיא, או שב ואל תעשה עדיף, וה' יתברך, הוא יתבע עלבונה של תורה.

(מערכת מ' עמ' צה. ועיי"ש)

מעשה בבית דין חשוב בבני ברק, שבאו לפניו זוג לסידור גט. האשה תבעה גט כי סברה שבעלה אינו צדיק כפי שחשבה וכפי שתיארוהו...

אמנם כשכתבו את הגט נפלה בו טעות שלש פעמים, ואמרו הדיינים שזו ראייה משמים שאין להפרד... כך הם עשו, והבעל והאשה חיים בשלום ורעות עד היום הזה. ("נר לשולחן שבת" כנ"ל)

שאלה ששיגר המאירי לרשב"א

עונשו של השקרן

ראובן נשא אשה, והיתה קטטה ושנאה קדומה בינו ובין אביה. ועכשיו, מצא מקום לגבות חובו ויצא קול שרצה לישא אחרת ולגרש את אשתו...

ומפני שיש חוק מהמלכות כי המגרש אשה בלי רצונה ורצון אביה אחת דתו להמית, לבד אשר יעקרו נישואין מצד דתו בטענת איסור, ואף זו רק בהודעה. כיון שכך לא יכל ראובן לגרשה, לפיכך שם לה עלילות דברים. פעם בטענת גניבה, פעם בטענת מומין, פעם שראה אותה מדברת עם פריץ אחד, וכשראה שכל זה לא עלה בידו הוציא עליה לעז...

השיבו הרשב"א: ראיתי מה שכתבת שאין לבית הדין לאוסרה ולאחר שעינתי ודקדקתי בטענותיך אני מסכים, וכמו שהראוני מן השמים הנני כותב את פרטי הדברים.

יסוד כל הענין – מה שראיתם אותו שהוא רגיל להתקוטט עם אשתו ומחזר לגרשה וכל הזמן מוציא עליה שם רע ונמצא במקצת דבריו שקרן, לפיכך אינו נאמן בכל מה שיטעון עליה, שכך הוא עונשו של בדאי, שמחזיקים טענותיו בשקר...

(שו"ת הרשב"א המיוחסות לרמב"ן קל"ג ועיי"ש אריכות גדולה וכמה תשובות בזה)

תלמיד חכם יבזה עצמו בשביל שלום בית. (מדרים סו: ויקר' צ"ר-ר"מ, ר"י, בבא מן מסא) מרים ולכלוכית...

"מכתב כבודו הגיעני אודות האשה מרים, והלכתי אצלה, וכל דבריה מרים הם על כן נקרא שמה מרים... ותמרר חיי בעלה ואמו בעבודה קשה בבית ובשדה. ונוסף על "מעלותיה" פיה המקלח כביב בוז וקלון.

ודיברתי עמה קשות, ואיימתי וגיזמתי עליה ככל אשר מצאה ידי... ואז רפתה רוחה לשוב לביתה בתנאים נוחים לטובת בעלה ואמו, הינם כתובים ביד הבעל. בשובם לעיר הסבר לה פנים ותקבל קנין על הכל".

(אוצר המכתבים" תר"ץ)

א"ר ישמעאל גדול הוא השלום שמצינו שויתר הקב"ה על שמו שנכתב בקדושה שימחה על המים כדי להטיל שלום בין איש לאשתו. (דרך ארץ זוטא)

הגאון רבי דב צבי קרלינשטיין כיהן כאב"ד בירושלים, נפטר בחודש סיון שנת תר"ץ.

אודות הסתלקותו לעולם שכולו טוב סיפרה נכדתו שתחיה, שהיה דיון בבית הדין בירושלים אודות גט, רבי דב צבי ניסה לפשר בין הבעל והאשה, כי סבר שאין הצדקה לגרום למזבח להוריד דמעות... ונתעקש אחד מן הצדדים, ומרוב עגמת נפש על הדבר, בו בלילה השיב רבי דב צבי את נשמתו ליוצרה.

("נר לשולחן שבת" מפי הרה"ג מ"ו)

היה זה לפני שנים, אשה מרת נפש התפרצה בליל שבת לביתו של הגאון רבי נסים קרליץ על שחייב אותה בדין. החלה לצעוק ולהפוך דברים... רבי נסים נותר שלו. לאחר שנרגעה במקצת שאל אותה אם היא אכלה סעודת שבת? השיבה בשלילה.

ביקש רבי נסים שיגישו לפניו כוס לקידוש, קידשה ונתנו לפניו סעודת שבת כיד המלך, אכלה ושבעה, וחזרה לביתה בשקט. לאחר שהיא הלכה הסביר רבי נסים לבני ביתו כי הוא הבין שהיא צועקת כי ביתה ריק.

(נר לשולחן שבת" מהרה"ג ר"מ)

מישהו הכניס אל הגאון רבי משה סולובייצ'יק אשה שבורה אשר התאוננה במר נפש כי יש לה בעיות קשות בחיים, אין לה עם מי לדבר ואין מי שמסוגל לעזור לה.

סיפר האישי: "מבטיח אני בהן צדק כי שבע שעות ישב רבי משה והקשיב לה. רק פעמיים הוא יצא באמצע השיחה מחדרו וזה כדי לבכות שלא בפניה – ואחרי שגמר לבכות הוא חזר אליה לחדרו!"

(ה"האישי משה" עמ' קע"ט מתוך "פגלי מים" פ"ט)

עוד על הקשר בין יין לשלום בית – יעיין, יפשפש במעשיו! (ברכות ה:)

מעשה באחד שהחמיץ לו יין. בא לפני הגאון רבי חיים קניבסקי בשאלה מה עליו לתקן? אמר רבי חיים: סימן שיש אצלך בעיה בשלום בית, כדברי הגמרא בב"ב (חג) שהיין בוגד באדם יהיר, בעל גאווה אפילו על אשתו אינו מתכבד, שהיא מבזה אותו...

מי היא האשה שהשקו אותה ולא ארע עמה דבר?...?

הגמרא בקידושין מספרת, מעשה באדם ששתה יין בחנות, באה אשה ואמרה לו: תן לי כוס אחת. אמר לה: ואם אתן לך תתקדשי לי? אמרה לו 'אשקווי אשקיי'. אמר רב חמא כל אשקווי אשקיי לאו כלום הוא, דיחוי דברים הוא. (ט)

כססיים הגאון רבי פנחס עפשטיין את חיבורו "מנחת חריבה" על מסכת סוטה הביא יין לבית המדרש. נפלאו הקהל ואמרו 'מובא בגמרא' הרואה סוטה בקלקולה זיזר עצמו מן היין' ועכשיו שאצל רבי פנחס נגמר "סוטה בתיקונה" שגמר את הספר בתיקונו לכן הביא יין, היפך מן הרואה סוטה בקלקולה'.

(מרגליות רש"י זויר ב.)

אמר שמואל: כל היושב בתענית נקרא חוטא! סבר רבי אלעזר הקפר שאמר נזיר נקרא חוטא, לפי שציער עצמו מן היין. אמר רב ששת: בן ישיבה היושב בתענית יאכל הכלב את סעודתו, תעניתו אינה מועילה לו! (תענית יא)

בהיכל "כולל חזון-איש" הישן היה לפני שנים מניין מיוחד של עשרה תלמידי חכמים, בני עליה, בשני וחמישי התפילה התארכה קרוב לשעתיים.

מספר הסיפור, היה באותם ימים בחור אשר איווה להתקדש ולהתעלות, והתפלל יחד עם אותם גאונים וצדיקים:

"יום אחד לאחר התפילה ניגש אלי אחד המתפללים, הגה"צ רבי דב פריידין, מתלמידי המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין. הוא היה יהודי כבן שמונים וחמש, מסוגף וצנום ואמו ל: "אתה נראה כחוש, לכן תאכלו הרבה גלידה ושוקולד!"

(נר לשולחן שבת" מפי הרה"ג מ"ו)

המלאך מורה לאשת מנוח "ואל תאכלי כל טמא". ותמוה, מה בא לצוות עליה המלאך, וכי עד עתה היתה אוכלת דברים טמאים!?

יש לתרץ בפשטות על פי מה שהובא ב"פענח רזא" לפרשת תזריע בשם "פרקי דרבי אליעזר" דקיבת ארנבת טובה להריון, ואפשר שהיא מותרת באכילה, דפירשא בעלמא היא, ולכן אמר לה המלאך שלא תאכל כל דבר טמא, גם אותו דבר טמא שיעזור לה להתעבר, שהרי הוא מבטיח לה שהיא תלד בן!

(טעמא דקרא" וכתב הגר"ח: 'שו"מ בפירושו הפטרות לרוקח', ועיין חולין קטז: י"ד פ"א ו' בזה)

איסור יין לא רק לנוזר...

מעשה באחד שקידש על יין, וקודם ששתה נודע שהיין הוא "סתם יינם", נשאלה השאלה מה עליו לעשות.

כתב ה"חזון נחום": גם אם בירך כבר על היין אסור לו לשתות ממנו, ואין זו ברכה לבטלה, שכבר כתב הריטב"א דאם בירך 'על נטילת ידים' ונמלך שלא לאכול לא הוי ברכה לבטלה, דהאוכל דבר איסור לא מברך עליו תחילה וסוף. אמנם גנאי הוא לכוס של ברכה שלא נהנים ממנה, אך כאן כיון שנמנע משום איסור אין בזה גנאי.

והביא ראיות רבות שאם האדם נמנע משום חשש איסור, או שהוא רוצה לקיים מצוה מן המובחר אין בזה פגם וחדש.

לדוגמה - כהן אחר כהן לא יקרא מפני פגמו של ראשון, אך היכן שעושה מפני זהירות מותר אפילו רק למצוה מן המובחר. (גיטין ט:)

ואין הדבר קשור לנידון של מצוה הבאה בעבירה דברבנו, דכל זה אם כבר שתה ממנו, אבל לא שנאמר לו לשתות סתם יינם.

ועיין "באר היטב" (רע"ב ב) שהביא "באר עשק", שרוצה להקל בסתם יינם לקידוש, אך בשו"ת שאלת יעב"ץ דחה דבריו.

(שו"ת "חזון נחום" ח"ב, קובץ "דרך כוכב מיעקב" ו' ע"ג, ועיין שו"ת "ק"ח א', קצ"ו א'')

מי הבאר לנוזר

ידוע הנידון בו דנו האחרונים אם אדם חשב על מן שיהיה דבר איסור, אם מותר לאוכלו. נראה שאותו נידון קיים גם בנוזר... **שהרי - מובא ב"צמח דוד"** (רמזי יתרו) שמי הבאר במדבר היו כמו המן, אם רצה לטעום יין, או חלב, או דבש היה טועם בהם. (נ"ה)

קוניאק אמיתי לנוזר

הגאון רבי צבי פסח פרנק דן באריכות אודות משקה קוניאק, איזו ברכה מברכים עליו. ובתחילת תשובתו כתב: "זה מזמן שחקרתי בברכת הקוניאק שפשוט לכל וגם בעיני גדולי תורה דקוניאק הנעשה מיין פקע ממנו תורת יין וברכתו שהכל... לדעתי אין זה מתקבל, דמסתבר שדינו כגוף הפרי וטעמו ממין היין..."

(שו"ת "הר צבי" א"ח א' צ"ז וכן דעת מרן החזו"א)

סיפר מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך כי פעם ישב בבית מרן הגאון רבי צבי פסח בשמחה משפחתית וראה שרבינו מוזג לעצמו כוסית קוניאק. גחן רבי שלמה זלמן לשמוע מה הוא מברך, ושמע שמברך ברכת שהכל...

שאלו רבי שלמה זלמן: ילמדנו רבינו, הרי לדעתו צריך לברך הגפן!?

ענה לו רבי צבי פסח בענוותנותו: "העולם לא קיבל פסק זה, לכן איני מברך בורא פרי הגפן על משקה זה!"

(מפי הגאון רבי אביגדור נבנצל - "ועלהו לא יבול" ח"א וזו הנהגת מרן הגרש"ז בשוקולד!)

ונסיים בענבים משובחים לכבוד שבועות

מתוך כת"י פסקי רבותינו שבאשכנז: בליל הסדר אומרת הגמ' שאפשר לשתות ארבע כוסות - "אחד ישן ואחד חדש" (פסחים קו:).

"ואם תשאל איך ימצא יין חדש בפסח? יש לומר שהיה לו אשכול ענבים ועשה מהם יין. ולי הכותב אינו קשה, כי שתיתי יין חדש בדמשק לאחר פורים, כי יש שם ענבים שמתקיימים כל השנה בגפנים ועושים אפילו בשבועות יין חדש!"

(כת"י של רבותינו שבאשכנז בדור הסמוך ל"מגיפה השחורה" מהרה"ג שלמה שפיצר, מוריה פסח ח"א)